

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

§. 5. Probartur responsio autoritate Concilii Tridentini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

potest cum illa, spectata præcisè ut est ens, sub qua consideratione præscindit ab essentiali connexionem, quam habet cum actu. Sed contra est. Potentia illa conjungendi negationem actus cum motione physice prædeterminante ad actum, spectata ut est ens, est fictitia potentia. Quod facile ostendo. Illa potentia non est, nisi fictitia potentia, quam simpliciter repugnat ad actum reduci. Atqui talis est potentia, de qua agitur. Ergo, &c.

Prob. min. Nam si hæc potentia aliquando reduceretur ad actum, negatio actus conjungeretur non solum cum ratione entis, sed etiam cum ratione virtutis cujusdam omnipotentia divina, vi cuius motio physice prædeterminans essentialiter connexa est cum actu, ad quem datur: utraque enim illa ratio essentialis est motioni physice prædeterminanti, proindeque in motione physice prædeterminante sunt ab invicem prorsus inseparabiles. Atqui simpliciter repugnat negationem actus conjungi cum ratione illa virtutis cujusdam omnipotentia divina, quam præter rationem entis habet motio physice prædeterminans, & vi cuius essentialiter connexa est cum actu. Ergo simpliciter etiam repugnat negationem actus conjungi cum ratione entis, quam habet motio physice prædeterminans; quamquam hæc repugnantia non oritur ex ipsa ratione entis, sed ex ratione virtutis cujusdam omnipotentia divina, quæ in motione physice prædeterminante absolute inseparabilis est à ratione entis.

Brevius, & fortasse facilius. Potentia conjungendi negationem actus cum motione physice prædeterminante, spectata præcisè ut est ens, si tamen dici potest potentia, essentialiter conjuncta est cum vera & reali impotentia conjungendi negationem actus cum illa motione, quæ impotentia pro quacunque hypothese excogitabili essentialiter existit: cum enim nulla hypothesis possibilis excogitari possit, in qua motio physice prædeterminans non sit virtus quædam omnipotentia divina, essentialiter connexa cum actu, ad quem datur, nulla hypothesis possibilis excogitari potest, in qua non repugnet conjungi negationem actus cum illa motione. Atqui potentia essentialiter conjuncta cum tali impotentia, non est nisi fictitia & chimerica potentia. Ergo, &c.

At inquit. Motio physice prædeterminans, non quæ est ens præcisè, sed solum quæ est tale ens, seu talis virtus omnipotentia divina, repugnat esse cum negatione actus. Ergo datur vera & realis potentia conjungendi negationem actus cum motione physice prædeterminante, considerata præcisè ut ens est. *R. neg. conseq.* Nam ex antecedente sequitur tantum, quod vera & realis impotentia conjungendi negationem actus cum motione physice prædeterminante, non oriatur ex ratione entis, quam habet motio illa; sed ex ratione talis entis, seu talis virtutis, quam dicit supra rationem entis præcisè. Cum autem ratio talis entis, seu talis virtutis, sit essentialis motioni physice prædeterminanti, simpliciter repugnat cum motione physice prædeterminante conjungi negationem actus; & ita nec datur, nec dari potest, nisi vera & realis impotentia conjungendi negationem actus cum motione physice prædeterminante. Potentia igitur illa, quam asserunt adversarii, conjungendi negationem actus cum motione illa, considerata præcisè ut ens est, est fictitia & chimerica potentia.

At inquit. Imò verò negatio actus conjungi potest cum motione physice prædeterminante, etiam considerata ut est talis virtus omnipotentia divina, non quidem potentia consequente, futuritionis, & conjuncta cum actu, sed potentia antecedente, possibilitatis, & divisa ab actu. Sed quis non mirabitur talia typis mandari? *R. breviter,* potentiam essentialiter divisa ab actu, seu potentiam, quam ad actum reduci repugnat, qualis est ea, quæ hic asseritur, non possibilitatis, sed impossibilitatis esse potentiam.

Probatur responsio nostra auctoritate Concilii Tridentini.

Concilium sic loquitur sess. 6. Can. 4. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium, à Deo motum & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti, neque posse dissentire, si velit anathema sit.* Quibus verbis Synodus definit, liberum hominis arbitrium posse, si velit, dissentire motioni, quacum bonum re ipsa operatur, hoc est, motioni seu gratia efficaci. Unde

Argumentor sic. Ex Concil. Trid. homo potest dissentire motioni efficaci. Atqui hoc non potest in hypothese Prædeterminantium. Ergo hypothesis Prædeterminantium videtur esse Concilio Tridentino contraria. *Probo min.* Secundum Prædeterminantes, motio seu gratia efficax consistit in virtute quadam activa, transeunte, essentialiter connexa cum consensu salutaris, sic ut, ea posita, simpliciter repugnet consensum salutarem non esse. Atqui homo non potest dissentire tali motioni. Ergo, &c. *Probo min.* Hominem posse dissentire motioni tali, esset hominem posse cum illa conjungere negationem consensus. Atqui homo hoc non potest. Ergo, &c. Minor per se clara est. *Probo igitur maj.* Posse dissentire tentationi, est posse conjungere negationem consensus cum tentatione, seu est posse negare consensum tentationi actu præsentis, & sollicitanti ad consensum malum. Item posse dissentire gratia sufficienti, est posse conjungere negationem consensus cum gratia sufficienti, seu posse negare consensum gratia sufficienti, actu præsentis, & ad consensum salutarem excitanti. Ergo similiter posse dissentire motioni ad consensum physice prædeterminanti, est posse conjungere negationem consensus salutaris cum illa motione, seu posse motioni illi, actu præsentis, & ad consensum salutarem prædeterminanti, negare consensum salutarem. Utramque partem antecedentis admittunt adversarii; dent igitur disparitatem.

Præterea, dissentire motioni illi, esset actu conjungere negationem consensus cum illa actu præsentis & existente: sicut dissentire tentationi, est actu conjungere negationem consensus cum tentatione actu præsentis & existente: sicut etiam dissentire gratia sufficienti, est actu conjungere negationem consensus cum gratia sufficiente actu præsentis & existente. Ergo posse dissentire motioni illi, est posse conjungere negationem consensus cum motione illa, actu præsentis & existente. Hæc autem conclusio, supposita veritate antecedentis, quam evidenter suadent allata exempla, tam clara est, quam ista: Mentiri, est loqui contra mentem: Ergo posse mentiri, est posse loqui contra mentem. Igitur posse dissentire virtuti activæ, essentialiter connexæ cum consensu salutaris, est posse cum illa conjungere negationem consensus salutaris. Atqui hoc evidenter repugnat. Ergo evidenter repugnat, hominem posse dissentire virtuti, cum consensu salutaris essentialiter connexæ. Quod fuit probandum.

Dices. Concilium definiens hominem Deo moventi & excitanti dissentire posse, si velit, loquitur in sensu diviso, & solum declarat hominem sub motione & excitatione divina retinere potestatem non eliciendi actum, ad quem movetur & excitatur; immò & eliciendi actum contrarium, si motio illa abesset, & ab ea divideretur. Sed contra est, 1. Quia distinctio sensus compositi & divisi locum hic habere non potest. Nam dissentire, ut jam ostensum est, est conjungere negationem consensus; & sic posse dissentire, est posse conjungere negationem consensus cum motione ad consensum impellente. Unde utrumque, nempe dissentire & posse dissentire, dicit essentialiter sensum compositum.

Contra est, 2. Quia ex data responsione multa sequuntur inconvenientia. 1. Enim sequitur, quod Concilii definitio sit plane inutilis. Nam nemo unquam in dubium revocavit, hominem sub motione & excitatione divina retinere potentiam non eliciendi actum,

actum, ad quem movetur & excitatur, imò & eliciendi actum contrarium, non existente motione & excitatione divina, quantumcumque hæc motio supponatur esse, ex hypothesi quòd existat, connexa cum actu, ad quem movetur.

2. Sequitur, quòd Concilii definitio sit planè insufficientis ad consulendum libero arbitrio; quòd tamen Concilium sua definitione intendit defendere contra Novatores, illud negantes. Nam voluntatem retinere sub motione & excitatione divina potestatem non eliciendi actum, ad quem movetur, imò & eliciendi actum contrarium, si motio illa abesset, stare potest cum simplici necessitate ad consensum; ut patet in voluntate beati, quæ simpliciter necessitatur ad amorem beatificum, quamvis sub visione beatifica retineat potentiam non eliciendi amorem illum, imò & eliciendi actum contrarium, si visio beatifica abesset. Ergo si Concilium non aliud definit, quàm voluntatem hominis sub motione & excitatione divina, cui re ipsa consentit, retinere potentiam non eliciendi actum, quo consentit, imò & contrarium actum eliciendi, si à motione illa divideretur; nihil planè efficit pro libero arbitrio; cum nihil efficiat pro immunitate à simplici necessitate, sine qua immunitate liberum arbitrium esse non potest, ut tenent omnes Catholici contra Novatores liberum arbitrium negantes, & idè negantes, quia ingenuè agnoscunt ad illud immunitatem à simplici necessitate requiri.

3. Sequitur, quòd Concilium sua definitione non damnarit Calvinum, quem tamen damnare voluit. Nam Calvinus nunquam negavit hominem sub motione & excitatione divina retinere potentiam non eliciendi actum, quo consentit motioni divina, & eliciendi actum contrarium, si motio abesset, & ab ea divideretur. Imò contrarium expresse docet lib. ult. contra Pighium. *Quasi ego, inquit, substantiam voluntatis redigi in nihilum oportere, vel docuerim unquam, vel etiam somniassem.* Nam sic argumentor. Qui nunquam docuit, vel etiam somniavit substantiam voluntatis non manere sub motione & excitatione divina, ad consensum salutarem impellente efficaciter, nunquam docuit, vel etiam somniavit hominem sub motione & excitatione divina non retinere potentiam carenti actu, quo consentit motioni divina, & habendi actum contrarium, si motio illa abesset, & ab ea divideretur. Atqui Calvinus nunquam docuit, vel etiam somniavit substantiam voluntatis non manere sub motione & excitatione divina, ad consensum salutarem efficaciter impellente. Ergo, &c.

Quid ergo docuit Calvinus? Docuit gratiam ita movere voluntatem, ut voluntas sub illa motione non habeat vim expeditam eligendi alterutrum è duobus oppositis, utpotè antecederet determinata ad alteram partem contradictionis, ut patet ex lib. 2. inst. cap. 3. ubi sic loquitur: *Voluntatem movet (gratia) non qualiter multis sæculis traditum est, & creditum, ut nostra postea sit electionis, motioni aut obtemperare, aut refragari.* Docuit igitur voluntatem hominis sub motione divina non retinere potentiam cum illa motione componendi negationem actus, ad quem movetur. Docuit igitur voluntatem hominis, à Deo motam & excitatam efficaciter, non posse non consentire in sensu composito motionis & excitationis divina, proindeque vel Synodus contrarium definit, vel Calvinum ne leviter quidem perstrinxit.

Dices. Si Concilium loquitur in sensu composito, definit voluntatem posse conjungere dissensum cum consensu. Atqui hoc est absurdum. Ergo, &c. Resp. neg. seq. maj. Nota. Aliud est dicere: Si quis dixerit liberum hominis arbitrium, à Deo motum & excitatum, non posse dissentire, si velit, anathema sit; & aliud dicere: Si quis dixerit liberum hominis arbitrium consentiens non posse dissentire, si velit, anathema sit. Primum autem albi sine albedine, & dicendo non aliud definit, quàm liberum hominis arbitrium posse dissensum compo-

nere cum motione & excitatione divina, cui sine antecedenti necessitate consentiendi consentit, quia vult, & cui proinde non dissentiret, sed dissentiret, si vellet. Quæ ita plana sunt, ut mirum sit illis contradici posse. Sed

Probatur & declaratur ampliùs bonitas nostræ responsionis ex cap. 5. l. 1. ejusd. ubi Synodus docet hominem abicere posse motionem divinam, quacum bonum re ipsa operatur. Nam sic argumentor. Ex Concilio, homo potest abicere motionem divinam. Ergo potest eam vel excutere, vel cassam & inutilem reddere: hæc enim vox, *abicere*, nullum alium probabilem sensum habere potest. Atqui primum dici non potest: nam, ut certum & indubitatum est, motio divina neque in fieri neque in conservari pendet à libera cooperatione voluntatis. Ergo secundum dicendum est. Ergo ex Concilio, homo posset, si vellet, conjungere dissensum cum motione divina: quid enim aliud esse potest, cassam & inutilem reddere motionem divinam, quàm illi actu præsentis & existenti non consentire, & cum ea actu præsentis & existente dissensum componere? Ergo Synodus loquitur in sensu composito, non in sensu diviso, cum ait: *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium, &c.* Hic enim canon manifestè respondet capiti 5.

Dices. Si Concilium Trident. aut Senonense nobis objiciantur, non aliter respondebimus, quàm prædeterminantes, & tamen putabimus nos satisfacere difficultati propositæ. Ergo etiam satisfaciunt prædeterminantes. Resp. Esto ant. Neg. consequ. Nam in duabus hypothesibus, quæ pugnant inter se è diametro, eadem quantum ad verba responsiones in una veræ, & in altera falsæ esse possunt, Quod ostendi facile potest.

Itaque si objiciatur mihi, hominem non posse conjungere dissensum cum motione efficaci, proindeque falsum esse quòd homo possit motioni efficaci resistere, si velit, R. hominem non posse quidem conjungere dissensum cum motione efficaci, ut efficax est; sed posse conjungere dissensum cum motione efficaci, ut ens est, seu, quod idem est, posse conjungere dissensum cum entitate motionis efficaci, quamvis non possit conjungere cum ejus efficacia. Quæ responsio vera est in mea hypothesi; quia potentia illa conjungendi dissensum cum entitate motionis efficaci, est in mea hypothesi vera & realis potentia, utpotè verè reducibilis ad actum, quamvis cerò & infallibiliter non reducenda. Est autem verè reducibilis ad actum, quia in mea hypothesi motio efficax nec per se, nec per aliud est essentialiter connexa cum consensu, & ita nec per se, nec per aliud à se remover essentialiter dissensum.

Quòd si infestis sic: Entitas gratiæ est essentialiter connexa cum consensu per suam efficaciam, Resp. neg. Quæ responsio est vera in mea hypothesi, in qua efficacia non est essentialis entitati gratiæ, sed accidentalis, & ab ea separabilis. Unde fit ut entitas gratiæ non habeat nisi accidentalem & impedibilem connexionem cum consensu.

Quòd si adhuc urgeas in hunc modum: Voluntas non potest impedire efficaciam motionis divina, R. neg. Vel etiam, si vis, respondebo cum distinctione, utendo ipsiusmodi adversariorum verbis, non posse quidem potentia consequente, futuritionis, conjuncta cum actu; sed posse potentia antecedente, possibilitatis, & ab actu divisa. Et hæc responsio erit vera in mea hypothesi, quia in mea hypothesi potentia illa antecedens impediendi efficaciam motionis divina, est vera & realis potentia, utpotè verè reducibilis ad actum, quamvis infallibiliter non reducatur. Est autem secundum me verè reducibilis ad actum, quia secundum me, motio efficax non est talis essentialiter, sed accidentaliter tantum. Unde tam existere potest entitas efficaciæ motionis sine efficacia, quàm potest existere entitas parietis albi sine albedine, & tam verè impediri potest, ne motio sit efficax, quàm verè impediri potest, ne paries sit albus.

Nota.

Nota. In nostra hypothesi, motio divina, qua voluntas hominis ad actum salutarem efficaciter movetur, est ex natura sua repudiabilis; & ita considerata etiam secundum omnia sua intrinseca, nec habet, nec habere potest, nisi contingentem connexionem cum actu salutari, ad quem movet, & quocum proinde non est infallibiliter connexa, nisi prout subest scientia infallibili, qua Deus prænovit voluntatem hominis, si tali modo tangatur & moveatur, Deo tangenti & moventi consensuram esse sic, ut posset non consentire, si vellet. Unde non est efficax, nisi prout subest scientia infallibili, qua Deus, &c. atque ita sic est efficax, ut possit à voluntate hominis impediri ejus efficacia. Hinc voluntas hominis, in nostra hypothesi, etiam efficaciter mora & excitata à Deo, potest cum entitate motionis divinæ conjungere negationem actus salutaris, ad quem movetur. Hinc in nostra hypothesi, verè & propriè potest homo abicere motionem divinam, resistere motui divinæ, dissentire, si velit, motui divinæ, cui consentit absque ulla antecedenti ad consensum alligatione.

At verò in hypothesi Prædeterminantium, motio divina efficax est intrinsecè, & ex natura sua irrepu-diabilis, & ita est essentialiter connexa cum actu, ad quem movet, proindeque essentialiter efficax. Unde ejus efficacia non magis potest impediri, quam mutari & corrumpi possunt rerum essentia; quod tamen est absolute impossibile. Hinc in hypothesi Prædeterminantium, voluntas hominis nullatenus impedire potest efficaciam motionis divinæ, & ita nullatenus potest cum entitate motionis divinæ conjungere negationem actus, ad quem efficaciter movetur; sicque in nullo vero & proprio sensu potest abicere motionem divinam, resistere motui divinæ, dissentire, si velit, motui divinæ, cui consentit, utpotè saltem natura prius, quam consentiat, antecedenter ad consensum obligata per motionis divinæ intrinsecam & essentialem irrepu-diabilitatem.

ARTICULUS II.

Utrum S. Thomas senserit voluntatem à Deo physice prædeterminari ad actus liberos, & capaces meriti & demeriti.

RESPONSIO.

Non ita sensit.
Prob. Ex commentar. in 2. Sent. dist. 25. q. 1. art. 1. ad 3. ubi responder in hunc modum: *Deus operatur in omnibus, ita tamen quod in unoquoque secundum ejus conditionem: unde in rebus naturalibus operatur sicut ministrans virtutem agendi, & sicut determinans naturam ad talem actionem. In libero autem arbitrio hoc modo agit, ut virtutem agendi sibi ministret, & ipso operante liberum arbitrium agat; sed tamen determinatio actionis & finis in potestate liberi arbitrii constituitur. Unde remanet sibi dominium sui actus, licet non ita, sicut primo agenti.* Quibus verbis S. Thomas docet, 1. Deum operari in omnibus causis creatis secundum earum conditionem & exigentiam. 2. Et ita Deum non solum ministrare virtutem agendi causis necessariis, sed etiam eas determinare ad talem actionem; libero verò hominis arbitrio ministrare quidem virtutem agendi, atque in illo operari ut agat, at non illud determinare ad talem actionem, sed hanc determinationem in illius potestate relinquere. 3. Et idcirco liberum arbitrium retinere dominium sui actus, quamvis non agat, nisi dependenter à Deo, non solum ministrante virtutem agendi, sed etiam in ipso operante natura prius, quam agat. Unde sequitur tantum, quod non talè actuum suorum dominium habeat, quale habet causa prima, quæ se ipsa determinat ad agendum, & agit independentè à quavis alia causa, virtutem agendi ministrante, aut in ipsa, natura prius, quam operetur, operante.

2. S. Thomas in eundem librum Sentent. dist. 39.

quæst. 1. art. 1. in O. *Aliquis actus est ab aliquo dupliciter, uno modo tam secundum substantiam actus, quam secundum determinationem agentis ad actum, & hoc propriè in potestate agentis esse dicitur, ut est in voluntate. Ipsa enim potentia voluntatis, quantum in se est, indifferens est ad plura: sed quod determinatè exeat in hunc actum vel in illum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate.* Ex S. Doctore, illud in genere dicitur esse in potestate agentis, quod est ab agente non solum quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad determinationem; & ita eatenus actus voluntatis sunt in ejus potestate, quatenus sunt ab ea non solum quoad substantiam, sed etiam quoad determinationem, hoc est, non præcisè quia producit illos, sed quia producit illos ex propria determinatione. Item voluntas est activè indifferens ad plura, proindeque vim habet se ipsam determinandi ad alterutrum ex oppositis: unde determinatè exit in hunc actum potius quam in illum, non quia ab alio agente determinatur, sed quia se ipsa determinat. Potuine clariùs excludi prædeterminatio physica?

Nec juvat adversarios id, quod dicunt, S. Doctorem hic excludere determinationem voluntatis, quæ sit ab alio agente creato, non determinationem, quæ sit à Deo. Nam 1. S. Doctor loquitur generaliter, ac proinde non solum excludit determinationem, quæ sit ab agente creato; sed etiam determinationem, quæ sit à Deo. 2. Juxta S. Doctorem, quod voluntas determinatè exeat in hunc actum potius quam in illum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate; quia voluntas habet indifferentiam activam, & vim se ipsam determinandi. Sed hæc ratio tam valet ad excludendam determinationem, quæ sit à Deo, quam determinationem, quæ sit ab alio agente creato. 3. Hoc, quod voluntas determinatè exeat in hunc actum vel in illum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate, dicit S. Doctor, ut probet actus voluntatis esse in ejus potestate; quæ non est efficax, nisi excludat omnem omnino determinationem, quæ sit ab agente extrinseco, sive increato sive creato. Imò debet potius excludere determinationem, quæ sit ab agente increato, quam determinationem, quæ sit ab agente creato. Cum enim actio agentis increati longè efficacior sit, quam actio agentis creati, determinatio, quæ esset ab agente increato, longè magis ligaret voluntatem, quam determinatio, quæ esset ab agente creato, & ita actus longè minùs esset in potestate voluntatis sub prima determinatione, quam sub secunda. 4. Denique S. Thomas vult ostendere actum malum, elicitem à voluntate, ipsi merito imputari ad culpam; nam sic concludit hoc loco: *Unde si aliquis defectus sit in actu ejus, ipsi voluntati in culpam & peccatum imputatur.* Atqui ad hoc requiritur, ut S. Doctor excludat omnem antecedentem determinationem intrinsecam ad unum. Nam si voluntati non imputaretur ad culpam actus malus, productus ab ea ex determinatione profecta ab agente creato, quare imputaretur productus ab ea ex determinatione profecta ab agente increato? Certè in secundo casu non minùs ageret ex antecedenti obligatione ad alteram partem contradictionis, quam in primo. Quod si supponatur S. Doctor excludere à voluntate malum agente omnem antecedentem determinationem intrinsecam, undecumque proficiatur; jam res plana est, & faciliè intelligitur voluntati actum malum merito ad culpam & pœnam imputari.

3. S. Thomas sic ait in 4. dist. 49. quæst. 1. art. 3. quæst. 2. ad 1. *Potentia rationalis se habet ad opposita in his, quæ ei subsunt, & hæc sunt illa, quæ per ipsam determinantur. Non autem potest in opposita illorum, quæ sunt ei ab alio determinata: & idèd voluntas non potest in oppositum ejus, ad quod ex divina impressione determinatur, scilicet in oppositum finis ultimi. Potest autem in oppositum eorum, quæ ipsa sibi determinat, sicut sunt ea, quæ ordinantur in finem ultimum, quorum electio ad ipsam pertinet.*

Hic